

Ogen op de sterren, voeten op de grond II

meerjarenvisie 2025 - 2030

VERENIGING
VAN
אגודת
האופנים

2025

© Vereniging van vrijescholen

+31 (0)343 53 60 60

vereniging@vrijescholen.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	04
Wie wij zijn	07
Wat wij doen	11
→ Onderwijskwaliteit & -ontwikkeling	13
→ Doorlopende ontwikkelingslijn 4-18 jaar	15
→ Werken op de vrijeschool	16
→ Samenwerking & uitwisseling	17
→ Identiteit & antroposofie	19
→ Vrijheid van onderwijs	21
→ Primair proces & dagelijkse werkzaamheden	22
Nawoord	23

Inleiding

“Er was eens een wereld die helemaal geschapen was. Maar toch was het werk nog niet écht af. Want er mankeerde nog iets aan de lichtspreading. Overdag trok de zon haar baan langs het hemeldak. Maar als die ‘s avonds onderging, was het ook gelijk pikdonker en waren hemel en aarde in diepe duisternis gehuld. Alles wat zich tussen zonsondergang en zonsopgang afspeelde bleef in de schoot van de nacht verborgen.”

Uit het Estlandse sprookje ‘De maanschielders’

Het werk van de Vereniging van vrijescholen is, net als de wereld in bovenstaand sprookje, ook niet af. In 2021 schreven we onze ambities op in ons eerste meerjarenvisie *Ogen op de sterren, voeten op de grond*. Dat is met succes afgerond. Natuurlijk zijn er nog steeds uitdagingen op onderwijsvlak, deels nieuw en deels bestaand, al is het meestal niet de lichtspreading die voor uitdagingen zorgt.

De wereld van onderwijs is voortdurend in beweging. Onderwerpen als de behoeften van leerlingen en ouders, maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende wet- en regelgeving vragen om een toekomstgerichte en doordachte aanpak op langere termijn. Voor de vereniging is het daarom essentieel om een helder meerjarenvisie te hebben. *Ogen op de sterren, voeten op de grond* krijgt daarom een vervolg.

De sterren in de titel staan voor ambitie, inspiratie en het hogere doel van ons onderwijs. En we staan met onze voeten op de grond, als symbool voor realisme, praktisch handelen en verbondenheid met de wereld om ons heen. Deze visie biedt richting, creëert samenhang en zorgt ervoor dat we als vrijescholen samen werken aan een sterke, inspirerende vrijeschoolbeweging.

Met deze visie maken we als vereniging onze plannen voor de toekomst van het vrijeschoolonderwijs concreet. En stellen we doelen die bijdragen aan de kwaliteit, zichtbaarheid en vitaliteit van onze scholen. Deze visie helpt ons om koers te houden. Daarnaast geeft het onze (aspirant-)leden handvatten om in hun eigen scholen bij te dragen aan de gezamenlijke ambities.

Kortgezegd is dit document tussen juni 2024 en april 2025 tot stand gekomen dankzij de inbreng van onze (aspirant-)leden, medewerkers van vrijescholen en samenwerkingspartners van de vereniging. Iets gedetailleerder: in de eerste helft van juni 2024 hebben wij de plannen voor een nieuw meerjarenvisie bekend gemaakt via onze nieuwsbrief en sociale mediakanalen. We vroegen betrokkenen om inbreng zodat we daar in de zomer mee aan de slag konden. Vlak voor de zomervakantie stuurden we een herinnering en kondigden we vast de online raadpleging aan.

In september ontvingen onze scholen een gelukkig nieuwschooljaarpakket inclusief informatie over het nieuwe meerjarenvisie. In oktober werd de richting van het meerjarenvisie aangeleverd voor bespreking op het Platform po en het Platform vo. De online raadpleging van (aspirant-)leden en schoolteams voor de koers en het eerste concept vond

plaats in december en leidde tot een conceptindeling. Die was geagendeerd op de algemene ledenvergadering van december, en is sindsdien continu aangescherpt. Bijvoorbeeld na bespreking op de bestuursvergaderingen het afgelopen jaar, en op het Platform po en het Platform vo van begin 2025. Eind januari vroegen we drie van onze samenwerkingspartners uit de vrijeschoolbeweging, de Vrijeschool Pabo, de Pedagogische Sectie en BVS-schooladvies, om de conceptindeling te becommentariëren. In februari en maart hebben alle inbreng ingedeeld in zes strategische aandachtsgebieden. Tot mei is gewerkt aan het aanscherpen van de tekst.

Per jaar werken we de strategische aandachtsgebieden uit in een jaarvisie zodat we de voortgang kunnen bewaken. Zo bouwen we samen aan een toekomst waarin het vrijeschoolonderwijs zich blijft ontwikkelen en blijft bloeien, in verbinding met de wereld om ons heen.

Wie wij zijn

Wij zijn de Vereniging van vrijescholen. Wij zetten ons in voor de belangen van vrijescholen en maken ons sterk voor goed vrijeschoolonderwijs. We vertegenwoordigen het vrijeschoolonderwijs in Nederland en daarbuiten: kleuters, basisscholen, middelbare scholen en speciaal onderwijs.

Onze visie luidt:

De wereld vraagt in toenemende mate om een duurzame, sociale en rechtvaardige samenleving. Vrijescholen bieden onderwijs dat jonge mensen stimuleert hun idealen en talenten te ontwikkelen en te verwezenlijken los van hun afkomst of sociale context.

En onze missie is:

Wij laten het vrijeschoolgeluid klinken in de samenleving en versterken de positie van het vrijeschoolonderwijs. We bevorderen de kwaliteit en de ruimte van vrijescholen in Nederland door verbinding te stimuleren, onze belangen te vertegenwoordigen in de politiek en via (internationale) samenwerking.

Met de vrijeschoolpedagogie als gezamenlijke basis vertalen we de waarden van de vrijeschool naar de samenleving van vandaag en morgen. We bevorderen de kwaliteit van en de ruimte voor vrijeschoolonderwijs. En helpen onze leden en scholen bij het oplossen van praktische vragen en beleidskwesties. We organiseren bijeenkomsten waar vrijescholen nieuwe kennis, ideeën en inzichten opdoen. Verder volgen we de behoeftes van onze leden en agenderen we ook op eigen initiatief thema's en vraagstukken.

Vier waarden staan bij ons centraal:

- toekomstgericht: wij zijn een ontwikkelingsgerichte, eigentijdse organisatie die de waarden van het vrijeschoolonderwijs vertaalt naar de actualiteit en inspeelt op maatschappelijke thema's.
- verbindend: samenwerking is de basis van ons succes. We staan sterker en bereiken meer resultaat wanneer we gezamenlijk optrekken. De vereniging is verbindend in de vrijeschoolbeweging en rondom de internationale positie van het Nederlandse vrijeschoolonderwijs.
- inspirerend: wij zijn een organisatie waar bezield, enthousiast en met een open blik wordt gewerkt met onze pedagogische visie als uitgangspunt.
- dienstbaar: we stellen ons in dienst van onze (aspirant-)leden en zijn deskundig en betrokken.

Onze kracht als vrijescholen ligt in de manier waarop we onderwijs vormgeven: met aandacht voor verbinding en gericht op een brede ontwikkeling. Gericht op kennis, op creativiteit, op sociale en lichamelijke ontwikkeling. Wij werken vanuit een gedeelde pedagogische visie, maar met de vrijheid om daarbinnen eigen accenten te leggen. Onze pedagogiek heeft zich al meer dan 100 jaar bewezen en biedt kinderen niet alleen kennis en vaardigheden, maar ook ruimte voor introspectie en zelfreflectie. Dit maakt ons onderwijs eigentijds en relevant, terwijl we tegelijkertijd stevig geworteld zijn in een rijke traditie van antroposofische menskunde.

Wat wij doen

Wat doen wij als vereniging om onze plannen voor de toekomst van het vrijeschoolonderwijs concreet te maken? De strategische aandachtsgebieden vormen de kern van deze visie. Met onze (aspirant-)leden, bestuursleden en bureaumedewerkers formuleerden we een grote reeks activiteiten, doelstellingen, wensen, prioriteiten, noodzakelijkheden en vergezichten.

We brachten deze terug tot zeven onderdelen: de strategische aandachtsgebieden en een onderdeel over ons primaire proces en de dagelijkse werkzaamheden. Elk gebied bevat een beschrijving van de beoogde resultaten. Deze worden door ons verenigingsbureau per jaar uitgewerkt in een praktisch uitvoerbaar werkdocument, dat op bestuursvergaderingen en de algemene ledenvergadering wordt geëvalueerd.

Voor de periode 2025-2030 zijn de aandachtsgebieden van de vereniging in willekeurige volgorde:

- onderwijskwaliteit & -ontwikkeling;
- doorlopende ontwikkelingslijn 4-18 jaar;
- werken op de vrijeschool;
- samenwerking & uitwisseling;
- identiteit & antroposofie;
- vrijheid van onderwijs.

Onderwijskwaliteit & -ontwikkeling

Wij bevorderen de kwaliteit van het vrijeschoolonderwijs en stimuleren onderwijsontwikkeling.

Waar ligt onze focus?

- Wij nemen de visitatiecyclus op als onderdeel van het lidmaatschapsproces. En we stroomlijnen alle procedures rondom **lidmaatschap en kwaliteit**.
- Wij faciliteren de **toelatingsprocedures** voor nieuwe aspirant-leden en voor aspirant-leden die volwaardig lid willen worden. Ook nemen we deel aan de toelatingscommissie en schoolbezoeken. We delen de opbrengsten om de kwaliteit en het leren van anderen zichtbaar te maken.
- Over de **collegiale visitaties** in het po en vo maken we duidelijke afspraken met BVS-schooladvies rondom proces, regie en breedte. En werken we samen op het gebied van communicatie rondom de visitatiecyclus. Wij delen de opbrengsten om de kwaliteit en het leren van anderen zichtbaar te maken.
- Het doel van het **Kompas** is onze onderwijsvisie in eigentijdse taal bereikbaar te maken voor leraren, ouders en andere geïnteresseerden. Eind 2025 ronden we de basis van het online Kompas af. En we zijn betrokken bij de totstandkoming van het Kompas in boekvorm.
- Ons intranet wordt doorontwikkeld. We werken aan het uitbouwen en actualiseren van de **Vrijeschoolwiki's** po en vo, de bibliotheek met leerplannen en lesmateriaal per jaar en per vak ter inspiratie en educatie van leraren.
- In samenwerking met BVS-schooladvies en de Vrijeschool Pabo geven we een vrijeschoolse invulling aan landelijke **beleidsontwikkelingen**.

Wat doen we nog meer?

- Andere elementen van het intranet waar we aan werken:
 - het actualiseren en uitbreiden van de webdossiers;
 - het in kaart brengen van de haalbaarheid van en de behoefte aan een omgeving voor praktische en inhoudelijke uitwisseling van kennis en ervaring;
 - het verkennen van de haalbaarheid van en de behoefte aan uitbreiding van het loket *Zelf regelen* met telgegevens, doorstroom en opheffingsnorm.
- Voor initiatieven en nieuwe scholen bieden we ondersteuning en netwerkbijeenkomsten. We stemmen het ondersteuningsaanbod af met andere partijen die zich richten op nieuwe scholen.
- Er komt een herziene versie van de handreiking *Tussen idealisme en realisme* beschikbaar.
- Wij zijn aangesloten bij het netwerk van kwaliteitsmedewerkers po.
- We informeren (nieuwe) medewerkers van de Onderwijsinspectie over vrijeschoolonderwijs.

Doorlopende ontwikkelingslijn 4-18 jaar

Wij staan voor de doorlopende ontwikkelingslijn van kleuterklas tot en met klas 12.

Waar ligt onze focus?

- De **boodschap** van de doorlopende ontwikkelingslijn en onderwijs gericht op ontwikkelingsfasen dragen we uit. We verzorgen de belangenbehartiging, met name in de politiek. En maken duidelijk aan besturen, schoolleiders en leraren waar zij zich wel en niet druk over moeten/hoeven maken. We ondernemen actie wanneer de doorlopende ontwikkelingslijn en de **voorrangsregeling po-vo** in het nauw komen.
- We hebben aandacht voor de **gezondheid** van leerlingen: voor gezond opgroeien en gezondmakend onderwijs. En zoeken hierover de publiciteit.

Wat doen we nog meer?

- We onderzoeken de uitstroom van klas 6 naar regulier onderwijs.
- De samenwerking met de Vereniging Antroposofische Kinderopvang zetten we voort.

Werken op de vrijeschool

Wij dragen bij aan de aantrekkelijkheid van het werken op een vrijeschool. We zetten ons in om het tekort aan onderwijzend personeel kleiner te maken.

Waar ligt onze focus?

→ Het beroep van vrijeschoolleraar waarderen we formeel met een **kwalificatiestructuur** voor opleidingen.

→ Het loket *Werken op de vrijeschool* zetten we voort op minimaal het niveau van 2024.

→ We verbeteren de aansluiting tussen opleiding en de schoolpraktijk.

Wat doen we nog meer?

→ Belangenbehartiging verzorgen rondom de bevoegdheden bij periodeonderwijs in het vo en een bredere bevoegdheid in de middenbouw.

→ Op intranet creëren we een deel waarop leden oproepjes kunnen doen in geval van uitval van lessen en vervanging van leraren. En met ruimte voor het aanbieden van gastlessen/ masterclasses door alumni (met en zonder een lesbevoegdheid) en oud-leraren.

→ We zetten de eerdere wervingscampagne opnieuw in. Specifiek gericht op vrijeschoolleraars, en ook voor het werven van schoolleiders, ib-ers en ander onderwijzend personeel.

→ Aanbieden van een vacaturebank en vacaturenieuwsbrief.

Samenwerking & uitwisseling

Wij stimuleren samenwerking en verbondenheid. Het is belangrijk dat scholen elkaar kunnen inspireren. En we zorgen voor het delen van kennis en ervaringen.

Waar ligt onze focus?

- Wij organiseren **bijeenkomsten**: vraaggerichte, landelijke of regionale conferenties, studiedagen en webinars. Onze insteek daarbij is: voor & door vrijescholen.
- Mensen met expertise en mensen met vragen koppelen we aan elkaar. We vervullen een **makelaarsfunctie** en zijn echt de 'verenigde vrijescholen'. Niet alleen op onderwerp maar ook op menselijk niveau.
- We bepalen onze koers rondom de **internationale samenwerking** via IASWECE. Verder verstevigen we de samenwerking met ECSWE. We zetten ons in om beter gebruik te maken van de geldstromen en subsidiekennis die beschikbaar zijn via de ECSWE. En zetten we de samenwerking met het Haager Kreis en Bund der Freien Waldorfschulen voort.

Wat doen we nog meer?

- We zetten ons in voor eenheid én verscheidenheid binnen de vrijeschoolbeweging. Voor het verstevigen van samenwerking en afstemming met onze partners, zoals BVS-schooladvies, de Vrijeschool Pabo, de Pedagogische Sectie van de Antroposofische Vereniging, het lectoraat en de onderzoeksgroep Waarde(n) van Vrijeschoolonderwijs.
- Wij onderhouden relaties met politieke en onderwijspartijen. Zoals het Profielberaad, de PO- & VO-raad, het lectoraat Traditioneel vernieuwingsonderwijs, het Ministerie van Onderwijs, de Onderwijsinspectie, de Onderwijsraad en de Realisatie Eenheid Regiovorming.
- De verbinding en rolverdeling tussen platforms, clusters en andere overlegorganen en het bestuur en bureau van de vereniging wordt verbeterd en geformaliseerd.
- De algemene ledenvergaderingen geven we een inhoudelijke impuls.
- We brengen in kaart of het mogelijk is om gezamenlijk te onderzoeken of mensen die op de vrijeschool gezeten hebben (op langere termijn) gelukkiger maakt. En gebruiken het onderzoek en de resultaten voor beeldvorming en acceptatie, en als reactie op de nadruk op kwalificatie.
- Op het gebied van het intranet zetten we ons in voor het verkennen van de haalbaarheid van en de behoefte aan een alumni-omgeving van (oud-)leerlingen. En aan de mogelijkheid tot contact leggen, marktplaats, prikbord en forum.

Identiteit & antroposofie

Wij werken vanuit de antroposofische menskunde. En maken de vrijeschoolpedagogie en ons werk zichtbaar in de samenleving.

Waar ligt onze focus?

- Wij werken aan de **interne zichtbaarheid** van de vereniging: wie kan wanneer waarvoor bij ons terecht? En we maken duidelijk wat de voordelen zijn van het (aspirant-)lidmaatschap.
- We creëren duidelijkheid over het vrijeschoollandschap door, naast onze samenwerking met, onze **aparte positie** ten opzichte van met name BVS-schooladvies (en in mindere mate de VBS) duidelijk te maken.
- De haalbaarheid van en de behoefte aan uitbreiding van onze service met **juridische dienstverlening** brengen we in kaart.
- In de media vertegenwoordigen we het vrijeschoolonderwijs en nemen positie in wanneer dat relevant is. We zorgen voor de bescherming en borging van onze vrijeschoolreputatie. We veranderen de beeldvorming over en de toegankelijkheid van ons onderwijs, mede door het zichtbaar maken van onze vernieuwingskracht. Er is steeds meer uniformiteit door de focus op basisvaardigheden: wij laten zien wat wij belangrijk vinden voor onze leerlingen en voor de maatschappij.

Wat doen we nog meer?

- Wij beschermen de merken *vrijescholen* en *Waldorf*. En onderzoeken of de eenvoudige term *vrijeschool* ook beschermd moet worden.
- We eisen onze maatschappelijke plek op. En laten ons in Nederland zien door de publiciteit te zoeken over onze pedagogische visie, vrijeschoolonderwijs in de praktijk, de groeiende belangstelling en over actuele thema's.
- Bij negatieve berichtgeving in de media over vrijeschoolonderwijs of de vrijheid van onderwijs laten wij wanneer dat verstandig is van ons horen.
- We verkennen onze relatie met staatsvrije vrijescholen in Nederland.

Vrijheid van onderwijs

Wij staan pal achter de vrijheid van onderwijs die is vastgelegd in artikel 23. Wij komen op voor de belangen van ouders en verzorgers van kinderen die kiezen voor vrijeschoolonderwijs.

Waar ligt onze focus?

- Wij zetten ons in voor belangenbehartiging naar aanleiding van de toenemende aandacht voor **basisvaardigheden** en de eenzijdige politieke aandacht voor kwalificatie. Wij staan voor een brede pedagogische opdracht waarin, naast kwalificatie, ook socialisatie en persoonsvorming volop aandacht krijgen. We maken duidelijk aan besturen, schoolleiders en leraren waar zij ruimte kunnen nemen.

Wat doen we nog meer?

- De samenwerking met andere traditionele onderwijsvernieuwers geven we een nieuwe impuls. Met name voor gezamenlijke communicatie en belangenbehartiging rondom de vrijheid van onderwijs.

Primair proces & dagelijkse werkzaamheden

De vereniging heeft een flink aantal taken die niet altijd heel zichtbaar zijn. In alfabetische volgorde:

- aangeleverde vacatures verbeteren & plaatsen op de website
- aanspreekpunt voor (aspirant-)leden
- afspraken inplannen
- alv inhoudelijk en praktisch organiseren
- begroting opstellen
- beleidsmatige & inhoudelijke stukken schrijven
- bestuursvergaderingen inhoudelijk en praktisch faciliteren
- contributieproces verzorgen
- diversiteitscode actualiseren
- doorstroomcijfers po-vo verzamelen & verwerken
- e-mail & telefoon beantwoorden
- financiële administratie en betalingen
- ict op orde houden
- jaarplannen opstellen, plannen, uitvoeren
- jaarrekening & bestuursverslag opstellen
- kantoorbeheer
- kort lijntje hebben met inspectie, houden van jaarlijks gesprek
- kwaliteitsprocedure organiseren & begeleiden
- ledenadministratie bijhouden
- lidmaatschapsproces begeleiden
- mappen & formulieren voor eindgetuigschriften leveren
- naleven van de avg, privacyreglement
- nieuwsbrieven ieder kwartaal opstellen
- onderlinge contacten tussen bestuurders, schoolleiders stimuleren
- ontwikkelgesprekken voeren
- publicaties: verzorgen van brochures, handreikingen etc.
- sollicitatieprocedures voor bestuursleden, medewerkers, zzp-ers verzorgen
- telgegevens verzamelen & verwerken
- thema's & maatschappelijke trends signaleren en vertalen
- verzekeringen & contracten beheren
- zendingen verzorgen

Nawoord

'De maanschilders' is een Estlands sprookje over het ontstaan van de sterren en de maan.

Wij kijken ernaar uit om *Ogen op de sterren, voeten op de grond II* met al onze samenwerkingspartners tot uitvoering te brengen.

Dat het document maar licht mag brengen voor alles wat zich tussen zonsopgang en zonsondergang afspeelt, een beetje zoals de lichtspreiding in het Estlandse sprookje.

Michel Rog
voorzitter

Maike van Gelder
directeur

Namens onze bestuursleden
Linda Scheeres, Sebastiaan Cooman,
Peronnik Veltman, Allert de Geus en
Angelina Broos, en bureaucoördinator
Nadine Masee.

